

Den svenska prostitutionsutredningen

I denna recensionsartikel ger Liv Finstad en överblick över prostitutionsutredningens huvudpoänger. Hon tar upp några metodologiska kritikpunkter och lägger slutligen fram förslag till mer långtgående politiska åtgärder, bl a kriminalisering av kunden.

820 sidor dokumentation och teori om prostitution. Det är den svenska prostitutionsutredningen som är ett omfångsrikt dokument inte bara på grund av antalet sidor. Utredningen är ett exempel på att det också inom den offentliga utredningsverksamheten är möjligt att åstadkomma avslöjande faktabeskrivningar och djupgående samhällskritik. Utredningen slår entydigt fast: prostitution är ett samhällsligt ont som måste bekämpas. Utredningen är därför ett viktigt redskap i kvinnopolitiska sammanhang.

Utredningen förmår se prostitutionsproblemet ur samhällslig synpunkt. Prostitution har omfattande orsaker och konsekvenser. För de prostituerade är konsekvenserna uppenbara — att leva som prostituerad ger fysiska och psykiska ärr, social förkastelse och utstötning. För kundernas del är resultatet dubbelmoral, ökat kvinnoförakt, förtingligande av sexualiteten. För samhället som helhet leder prostitutionen till ökad kriminalitet, uppkomst av nya sociala problem och upprätthållande av en ideologi som reducerar kvinnor till könsobjekt som kan köpas för pengar.

Utredningen går till strid mot alla prostitutionsbefrämjande krafter — materiella lika väl som ideologiska. Både puritanismen och sexualliberalismen blir föremål för kritik. Puritanismen därför att den förtiger och undertrycker. Sexualliberalismen därför att den brutaliserar och utnyttjar, gärna i upplysningens och toleransens namn. Det är utredningens uppfattning att båda ideologierna hindrar ett likvärdigt, öppet och ömsesidigt förhållande mellan

människor av olika eller samma kön. Om man inte sätter gränser för könshandeln med politiska medel, får kommersiella krafter fritt spelrum att slå mynt av människors nöd, ensamhet, isolering och otillfredsställdhet.

Utredningen mynnar därför ut i en rad prostitutionsbekämpande förslag: speciella hjälpåtgärder för prostituerade, ökade insatser mot hallickverksamhet, förbud mot sexklubbar och könsdiskriminerande reklam, skärpt kontroll av herrtidningar och porrförsäljning, upplysningsverksamhet och åtgärder som syftar till att förbättra uppväxtmiljön.

Det är därför förståeligt att utredningen har lett till en politisk storm i Sverige där myndigheterna med olika medel har försökt att arkivera den i tysthet. Först efter påtryckningar från olika grupper har den till slut frigivits.

Den här recensionen är gjord i syfte att förmedla några av utredningens huvudpoänger. Men avsikten är också att ge en kritisk värdering som förhoppningsvis kan bidra till att föra prostitutionsforskningen framåt. Prostitutionsforskning är ett färskt område i skandinaviska sammanhang — i så måtta är den svenska utredningen ett viktigt och nyttigt bidrag. Emellertid står vi fortfarande inför olösta teoretiska och metodiska problem. Att kritiska kommentarer blir en viktig del av den här recensionen skall inte tolkas som ett underkännande utan som ett bidrag till en diskussion som kan leda till bättre problemlösningar inom prostitutionsforskningen. Men först något om utredningens huvudpoänger.

En marknad med tillgång och efterfrågan

Nästan halva utredningen går åt till begreppsdefinitioner och generella historisk/samhällsmässiga beskrivningar. De flesta definitionerna har i stort sett bara synliggjort de prostituerades roller. Kunderna har förblivit osynliga. Utredningen beskriver däremot prostitutionen som en *marknad* där det råder både tillgång och efterfrågan.

En historisk beskrivning visar hur omfattning och former har varierat under loppet av de sista 5000 åren i västvärlden. Därefter försöker sig Rita Liljeström på en analys av kvinnors sexualitet i olika samhällsklasser under olika produktionsförhållanden. Att ta itu med en sådan uppgift är en bragd i sig. Och detta är spännande och uppfordrande läsning där fenomen som prostitution och våldtäkt ses som resultatet av problem med långt större omfattning än antalet personer som köper/säljer sexualitet eller våldtar/våldtas. Prostitutionen är 'toppen av isberget'. Liljeström hävdar att det i dag råder ett erotiskt krig mellan könen där kvinnor använder sina kroppar som vapen — men på bekostnad av sin egen sexualitet. Kulturrevolutionens Kina proklamerar som ett exempel på tillståndet erotisk fred — där könstillhörigheten neutraliserades i klädedräkten, där smink, mode och reklam lyste med sin frånvaro, där sexualliberalismen ersattes av kamratäktenskapet för att främja ett gemensamt politiskt mål. Den här delen av utredningen är en sammanhängande kritik av den kvinnoosyn som gör kvinnor till fredlöst byte. Här ligger mycket material som kvinnorörelsen bör diskutera — och det kommer säkert också att hävdas motsatta uppfattningar.

Prostitution — ett renodlat uttryck för kvinnoförakt

Utredningens andra del går närmare in på själva prostitutionen. Prostitutionen är en spegel av samhället, ett renodlat uttryck för att kvinnors kroppar är till för att tillfredsställa andras behov, inte sina egna. Sett med mäns ögon är kvinnokroppen en eftertraktad vara som kvinnor råder över. Män måste ständigt övertala, lura, förhandla eller betala ett pris för det de vill ha.

Här avslöjas prostitutionens nakna innehåll. För kvinnan är motivet entydigt — det handlar om pengar. Prostitutionen handlar inte om ömhet och kärlek utan en pengar, förakt och hat. Beskrivningen lämnar inget tvivel om de prostituerades egen upplevelse: förnedring, oärlighet, falskhet. Just på den här punkten ger utredningen en god bild av 'den icke-sexuella prostitutionen' — den minst sexuella i könshandeln är faktiskt den prostituerade. Hon använder sig av olika förhållningsregler för att skydda sig — ofta med liten utdelning. Den prostituerades icke-deltagande klargörs genom att det sätts gränser för vad som är tillåtet/inte tillåtet i prostitutionsförbindelsen. Vissa kroppsdelar är 'heliga'. Kvinnan markerar gärna sin passivitet genom att spela aktiv, som deltagare i ett hycklande samlag. För att ge kunden bekräftelse på hans mandom lär de sig att spela falskt med känslor.

Det kommer tydligt fram hur utsatt den prostituerades ställning är. De allra flesta kan berätta om övergrepp — från verbalt våld till misshandel och kidnappning. Ibland har misshandeln dödlig utgång. Detta är oroväckande läsning. Inte bara på grund av det höga antalet mord utan också på grund av att det ofta rör sig om mord av en bestämd typ. 'Symbolmord' kallas det i utredningen. Kunden möter en kvinna som han inte har något personligt förhållande till och ger utlopp åt ett hat kopplat till kvinnan som könsvarelse. Horan är kvinnan utan ansikte men med underliv.

Vem är då kunden? 'Det är alla män.' Myten om prostitution som en form av socialt arbete blir grundligt avlivad. Det är inte de handikappade, enögda och enbenta som utgör kundkretsen utan tvärtom 'genomsnittsmannen'.

Manliga strategier för kontroll

Horor, kunder — och hallickar. Också den sistnämndes plats på prostitutionsmarknaden behandlas. Här ges en slående beskrivning av det som kallas 'manliga strategier för kontroll'. Hallickens ekonomiska utnyttjande av kvinnan maskeras ofta med kärlek och romantik. Hallickrelationen kännetecknas inte bara av att hallicken utnyttjar kvinnan ekonomiskt utan också av att kvinnan är känslomässigt beroende

av honom. Mycket kan offras på kärlekens altare: 'Du skall prostituera dig för vår skull, för vår framtid'. Kvinnans uppförande kärlek kan hallicken utnyttja maximalt. Går hon inte frivilligt på gatan, kan hallicken ta till mindre subtila metoder. Hallickväsendet har två ytterlighetspunkter. Å den ena sidan den cyniska, professionella kvinnohandlaren som kanske har ett 'stall' av kvinnor. Å den andra sidan 'hemma-hallicken', en pojkvän, äkta man, fästman. Utredningen omtalar det stora antalet utländska medborgare som är inblandade i professionell hallickverksamhet medan de svenska hallickarna placeras i 'hemma-hallickarnas' roll. Detta förklaras av att utlänningarna i större grad än de svenska hallickarna utgör en marginalgrupp. Som nykomlingar i ett främmande land utan egna inkomster och med små möjligheter på arbets-

marknaden är marginalgruppen på jakt efter nya inkomstmöjligheter. När värdlandets kultur till på köpet betraktar alla kvinnor som sexuellt tillgängliga — för sådan är kvinnosynen som marknadsförs i herrtidningar och pornografi — kan vägen till hallickverksamhet vara kort.

Miljonindustri

Utredningen försöker att beräkna prostitutionsverksamhetens omfattning och former. Prostitution beskrivs som ett storstadsproblem. Man varnar för att överdimensionera omfattningen och det hävdas bl a att prostitutionen har varit i stadigt sjunkande den sista tioårsperioden — visserligen med en kortvarig uppblomstring i mitten av 70-talet. En speciell kritik riktas mot massmediernas reportage om ökande barn- och ungdomsprostitution. Det sägs att det sist-

John-e Franzén: *Hell's Angels of California. United States av America, olja på duk, 1966—69.*

nämnda fenomenet har haft samma omfattning under hela efterkrigstiden.

Prostitutionsmiljön är likväl en *ung* miljö. Ca 2/3 av de prostituerade är under 24 år. Bara 9 procent är under 18 år medan mindre än 1 procent är under 15 år. Många är totalt sett inblandade i könshandeln. Bara i Stockholm finns minst 700 prostituerade och 30 000 kunder under ett år. För övrigt beläggs vanliga antaganden om prostituerande med siffror: skev social rekrytering, kriminell belastning, få eller inga inkomster vid sidan om prostitutionspengarna. Författaren gör också försök att uppskatta de penningbelopp som är i omlopp och menar att det rör sig om bruttoinkomster på minst 45 miljoner kronor bara i den svenska huvudstaden. Likväl är det en myt att prostituerade har stora inkomster. De flesta miljonerna går åt till dagliga levnadsomkostnader, till hallickar och finansiering av narkotikamissbruk.

Också den homosexuella prostitutionen mellan män berörs. Den är mindre till sitt omfång än den heterosexuella prostitutionen och det antas att **homosexuell prostitution har mindre nedbrytande resultat**. Icke desto mindre är också detta en företeelse som utredarna menar att man bör bekämpa.

Sexklubbsverksamheten — de förtäckta bordellerna — utsätts också för närgående och avslöjande granskning. Här framgår tydligt hur prostitutionen ingår som en del i en större kriminalitetsbild — där det vimlar av lagbrott, från olaglig spelverksamhet, valutasvindler och droghandel, skattesvindler till våldtäkter, rån, misshandel, dråp.

Försvinner den enskilda människan i helheten?

Mina kritiska kommentarer anknyter först och främst till tre förhållanden: 1. helheten i utredningen, 2. datainsamling och tolkning och 3. de politiska konklusionerna.

Utredningen argumenterar övertygande för varför prostitutionen måste bekämpas. Den försöker fläta samman samhälls- och individnivån i denna argumentation. Nivåkopplingar är en vanskelig uppgift inom samhällsvetenskaperna generellt sett, och det kan lätt leda till slag-

sida antingen på det ena eller andra sättet. Enligt mitt synsätt har utredningen fått slag-sida till förmån för samhällsnivån. Det är de historiska linjerna, den generella ideologi-kritiken som genomsyrar de många utredningssidorna. Viktiga frågor lämnas därmed obesvarade just därför att individnivån inte träder fram tillräckligt klart.

Detta visar självklart hur vanskligt det är att komma prostitutionsmiljön tillräckligt nära — inte ens flera års utredningsarbete har nått till botten med detta. Beskrivningen av hor-, kund- och hallickrollerna är nog så tät och bra, men förhållandena rörande rekrytering, solidaritet/konkurrens i prostitutionsmiljön, miljötillhörighet skyfflas i bakgrunden.

Teori skall vara en vägledning till handling. Kunskap om *vilka* vägar som leder in i prostitutionsmiljön är viktig, inte minst i rehabiliteringsarbetet — en helt central punkt när prostitutionen skall bekämpas. Jag saknar en systematisk analys av varför prostituerade blir prostituerade. Den enskildes förhistoria blir avlägsen. Med utgångspunkt i begrepp som livsvillkor och livslopp hade nog svaren framträtt tydligare. Amerikanska undersökningar tyder bl a på att en förhållandevis stor andel prostituerade i sin ungdom och uppväxt har varit utsatta för olika sexuella övergrepp — odeläggande erfarenheter som har bidragit till att göra barriären mot prostitutionen lättare att överskrida. I mitt eget arbete med prostituerade är dessutom skolan som utstötningsfaktor ett centralt område. Jag saknar alltså en närmare beskrivning av olika 'turningout'-faktorer.

Jag saknar också en diskussion av vilka krafter som bidrar till att hålla kvinnorna kvar i prostitutionsmiljön. Hallickens grepp är en förklaring som ägnas stort och berättigat utrymme. Men detta är inte den enda förklaringen till att många kvinnor förblir i miljön även om de kan hysa en önskan att komma ur den. Här bör miljötillhörigheten dras fram som ytterligare en förklaring. Allt består av två delar. Också prostitution. Prostitutionsmiljön upplevs inte *bara* som nedbrytande och entydigt förkastlig. Det kan också röra sig om tillhörighet i en miljö som erbjuder vänskap, värme, erkännande. Därmed kan prostitutionsmiljön få företräde i förhållande till annan tillhörighet

som upplevs som avlägsen och otrygg. En annan faktor är pengarna. Nöd och fattigdom är en förklaring till att prostitutionen blir till levebröd för enskilda personer. Men nöden kan också vara relativ. Prostitutionspengar kan verka lockande just därför att alternativet upplevs som dåliga alternativ. För många prostituerade är alternativet traditionella kvinnoarbeten, slitsamma rutinjobb med mycken strävan och liten lön. Dessutom lever en tidigare prostituerad alltid i fruktan för att bli 'avslöjad'. En närmare beskrivning av detta kunde lämna förslag på nödvändiga åtgärder på arbetsmarknaden och på den enskilda arbetsplatsen.

Också beskrivningen av hjälpapparatens roll kunde ha förtjänat en mer central plats. Det finns skäl att anta att socialomsorgen är ett svart kapitel i förhållande till prostituerade som utifrån en förmodad status som 'omoraliska' och 'frivilliga' ofta hamnar längst bak i kön av dem som är i trängande behov. I hur stor grad bidrar hjälpapparten till att hålla fast kvinnorna i prostitutionen? På denna och de övriga frågorna vill jag tro att intervjuerna med de prostituerade skulle kunna ha utnyttjats bättre i framställningen.

En sista invändning gäller vilka former för prostitution som ägnas uppmärksamhet. Här har nog datamaterialet varit begränsat och prostitution likställes i stort med storstadsprostitution. Hur förhåller det sig med prostitution i småstäder, tätorter, på landsbygden? Tills motsatsen har bevisats skulle jag vilja tro att prostitution inte bara är ett stadsproblem. Detta är självklart beroende av hur man definierar prostitution. Det är emellertid välkänt att även småstäder och byggdesamhällen kan ha sina 'lättfotade' och 'lösa' kvinnor. Det är sådan 'småprostitution' som avspeglas i historien om den resande som förhörde sig om nattlivet i bygden och fick till svar: 'Det cyklade hem för en timme sedan'.

Ökar eller minskar prostitutionen?

Data om prostitution har utredarna hämtat från många källor: offentliga arkiv, fack- och skönlitteratur, egna intervjuundersökningar och observationer. Det är ingen enkel uppgift att

finna säkra metoder som kan fastslå prostitutionens former och omfattning. Något är synligt, mycket är osäkert. Detta gäller bl a bruket av offentlig statistik och utredarnas egen datainsamling i form av intervjuer och observationer.

I offentliga arkivdata — i den mån de finns — florerar felangivelserna. Registrerad prostitution är självfallet inte liktydig med faktisk prostitution. Inte minst har detta konsekvenser när det gäller att påvisa historiska tendenser. Visserligen gör utredningen också några metodiska förbehåll men kommer likväl med säkra påståenden om prostitutionens omfattning. Det hävdas att prostitutionen har minskat under perioden 1970—1980. År 1980 finns det i Sverige *mindre* prostitution än vad som fanns 1970.

Mitt intryck är att utredningen önskar att ge säkrare slutsatser än data egentligen ger täckning för. Jag ställer mig skeptisk till påståendet att prostitutionen minskar. Sett mot bakgrund av sexualliberalismens tillväxt och påverkan, skulle vi tvärtom kunna vänta oss en ökning. Sexualliberalismen har gjort det mer legitimt både att köpa och sälja sexuella tjänster. Det är heller inte orimligt att anta att prostitutionen i dag kan ha mer osynliga och subtila former än tidigare. Detta är självfallet också avhängigt av ögonen som ser och räknar. Ser vi sämre i dag än 1970? Sexindustrin — både i tryckt form och handling — har blomstrat under de senaste tio åren. Jag tror bl a att porrindustrin flyttar gränserna för vad som anses tillåtet och legitimt. Det som för 20 år sedan registrerades som prostitution kan idag reduceras till småprostitution eller 'lättfotat uppförande'. Resultatet kan bli olika sätt att registrera på vid olika tillfällen. Dessutom har olika utstöttningsmekanismer — som arbetsliv och skola — inte blivit mindre vikuga i tider präglade av ekonomisk kris och kommunal/statlig nedskärningspolitik.

Möjligen finns det här skillnader mellan Norge och Sverige. Bl a omtalas åtgärder som stängning av sexklubbar, annonsförbud för ateljé/messageinstitutprostitution, sociala hjälpåtgärder för prostituerade som faktorer som kan förklara nedgången. På detta område har Sverige en stoltare historia än Norge där vi bara än så länge har börjat bekämpa prosti-

tutionen. Utifrån min egen erfarenhet från norska förhållanden vill jag provisoriskt anta att prostitutionen i Norge *ökar*.

Utredningen hävdar också att barn- och ungdomsprostitutionen är ett marginellt problem. Också här är det frågan om den synliga prostitutionen kan likställas med den faktiska. Registrering av prostituerade är beroende av en viss prostitueringsfrekvens. Det är inte orimligt att anta att de yngstas prostitution är mer präglad av gästvisiter än av professionell helhetsverksamhet. Det krävs också en konstant närvaro i prostitutionsmiljön för att kunna registrera sådana gästvisiter. Antalet okända fall kan bli stort.

Socialarbetaren som forskare

Utredarna har skaffat fram eget material bl a genom intervjuer med prostituerade och kunder. Utredarna är själva inte tillfreds med antalet intervjuer och med spridningen, och nämner bl a att kundintervjuerna är för få och att intervjuerna med prostituerade omfattar få unga. Det är vid läsningen också slående att intervjuandet har inkluderat få aktiva prostituerade. Vi får dessutom veta litet om hur intervjukontakten har tagits och hur miljöobservationerna har gjorts. Här saknas en mer utförlig metoddiskussion.

I synnerhet saknas en diskussion av kopplingen mellan socialarbetare- och forskarrollen. Det är tydligt att det sociala arbete som utförts av prostitutionsprojektet i Malmö har givit viktiga data under utredningsarbetet, bl a genom intervjuer av projektets klienter. Här har forskare också arbetat som socialarbetare. Emellertid är speciella metodproblem förknippade med en sådan rollkoppling. Vad för slags informationer får man när intervjuaren är samma person som utbetalar socialhjälp? Av egen erfarenhet antar jag att resultatet påverkas av ett oklart 'bytesförhållande' i form av en risk för taktiska svar och den intervjuades önskan att vara intervjuaren till lags. Detta kan också bli resultatet om intervjuaren har tagit ställning mot prostitution — som man nödvändigtvis måste göra i ett projekt med målsättningen att bekämpa prostitutionen. Intervjuer av egna klienter är självfallet en tacknämlig datakälla — för det är inte lätt att vinna insteg i prostitu-

tionsmiljön. Men rollkoppling medför så klara komplikationer att en säregen metoddiskussion är nödvändig.

Kriminalisering av kunder

Utredningen mynnar ut i rad konkreta krav. När man skall värdera utredningens *politiska* innehåll instämmer jag i huvudsak i de krav som ställs. Men jag reserverar mig på två punkter.

För det första frågan om kriminalisering av kunder. Utredningen går emot att kunder skall kriminaliseras, dvs att köp av sexuella tjänster skall förbjudas i lag. Detta därför att lagförbud, enligt utredningens åsikt, gör prostitutionen till ett straffrättsligt snarare än ett socialt problem, driver verksamheten under jorden och griper in i privatlivets påstådda frid. Förbudslagar löser inte prostitutionsproblemet, sägs det. Det sista påstående vill jag självfallet instämma i. Men frågan är om det kan vara nödvändigt att tillgripa många och olika åtgärder som kan *begränsa* marknaden. Efterfrågan är en viktig kraft på prostitutionsmarknaden. Utan kunder ingen marknad.

Det är i huvudsak två skäl till att jag själv föreslår ett lagförbud. För det första markerar lagstiftningen en hållning. Lagen anger vad samhället kan godta i fråga om handlingar och hållningar. En förbudslag mot köp av sexuella tjänster kommer därmed att markera att köp av andra människor inte längre är tillåtet. För det andra utgör troligtvis kunderna en grupp som *kan* påverkas med en förbudslag. Som medborgarna i gemen är kunderna nog rädda för att ådra sig en anteckning i straffregistret. En förbudslag kan göra det besvärligare att vara kund och därmed begränsa efterfrågan.

Särskilt besvärligt blir det att förstå utredningens motvilja mot att kriminalisera kunden när det samtidigt argumenteras för att hallicken skall sättas åt hårdare. I förhållande till hallicken menar utredarna att kvinnan blir ett offer. Men gäller inte offer-problematiken också i förhållandet mellan kvinnan och kunden? Här tycker jag mig finna en logisk brist. Jag önskar ett skarpare ljus riktat just mot status- och klasskillnaden mellan kunden och den prostituerade och mot kvinnans roll som ett offer på könshandelns marknad.

Min andra invändning mot sammanfattningskapitlet rör sig om bristen på klara kvinnopolitiska krav. Det är självfallet inte rimligt att kräva att utredningen skall vara ett utarbetat och slutgiltigt kvinnopolitiskt program. Men jag uppfattar att de allmänna samhällsfunderingarna pekar *längre* än de konkreta kraven gör. Det sägs att hela samhället måste förändras. Och i det sammanhanget är det underligt att tex krav på kvinnors rätt till arbete eller upplösning av familjen som ekonomisk enhet inte reses i klartext. Också i den norska kvinnorörelsen är diskussionen om sådana frågor inte slutförd och mycket arbete återstår innan vi har klarat av de många frågorna kring produktions- och reproduktionsförhållandena. Emellertid borde den svenska utredningen vara en anledning att behandla just sådana frågor i större utsträckning.

Den svenska utredningen är omfångsrik — och lång. För andra än speciellt intresserade kan den nog verka en smula otillgänglig. I en mer komprimerad form skulle läsekretsen säkert bli större — vilket utredningen avgjort förtjänar.¹ Utredningen innehåller en del uppbyggnader både i beskrivningar och analyser som troligen är resultatet av att flera personer har fört pennan. Trots detta är utredningen lätt att läsa för att vara en statlig utredning.

Översättning: Lars-Håkan Svensson

NOT

1. *Prostitutionen i Sverige*. En rapport utarbetad inom Prostitutionsutredningen. (S 1977:01) Liber Förlag, Stockholm 1980. Utredningen har nu utkommit i en mer lättillgänglig form på Liber Förlag, 1980: *Prostitution*.

SUMMARY

The Swedish State Inquiry into Prostitution is an important document. The inquiry is a helpful contribution both to research on prostitution and to women's struggle and provides conclusive arguments as to why prostitution must be combated.

The author of the article examines the main points of the inquiry and summarizes, among other things, the roles of the prostitute, the customer and the pimp in a 'sex-trade market'. The author also looks at the societal perspective given by the inquiry to the phenomenon of prostitution.

Some critical comments are also given. The author asserts, among other things, that descriptions of the individual prostitute's life-history and situation are not portrayed clearly enough. Weaknesses in the collection and interpretation of the data are also pointed out. Finally the inquiry's political conclusions and proposals for measures are evaluated. The author agrees, for the most part, with the proposals but believes them not to be sufficiently far-reaching. This applies, for example, to the question of making criminal the customer. Here the author and the inquiry have different points of view.

Liv Finstad
Frisjavejen 3
Oslo 8
Norway

Inte mindre än

600

boktitlar i kvinnofrågan hittar du i Bokcafét's nya katalog!

Katalogen, som sammanlagt innehåller 8000 titlar är Nordeuropas mest omfattande förteckning över tillgänglig samhällskritisk facklitteratur på svenska såväl som på andra språk.

Dessutom erbjuder Bokcafét också en **Bok om böcker** som orienterar dig i de olika ämnesområdena. Medverkande författare är bl.a. Margot Bengtsson och Anita Göransson.

Sätt redan nu in de 50 kr, som **Bokcafét's Katalog och Bok om böcker** kommer att kosta, på pg. 93 38 25-2 ! Då får du böckerna i din brevlåda så snart de kommer ut i höst.

Bokcafét, S:t Petri Kyrkogata 7, Lund